визначених умов комп'ютеризації навчання, форм, методів і засобів формування культури здоров'я особистості студентів.

Література

1. Горащук В. П. Формирование культуры здоровья школьников (теория и практика): Монография / В. П. Горащук. – Луганск: Альма-матер, 2003. – 376 с.
2. Кириленко С. В. Формування, збереження й зміцнення здоров'я підростаючого покоління як обов'язковий компонент системи національної освіти / С. В. Кириленко // Формування, збереження й зміцнення здоров'я підростаючого покоління як обов'язковий компонент системи національної освіти. – К., 1997. – С. 6-13.
3. Климова В. И. Человек и его здоровье / В. И. Климова. – М.: Знание, 1985. – 192 с.
4. Кривошеєва Г. Л. Формування культури здоров'я студентів університету : дис. … канд. пед. наук: 13.00.04 / Кривошеєва Галина Леонідівна. – Донецьк, 2001. – 228 с.
5. Скумин В. А. Культура здоровья – фундаментальная наука о человеке / В. А. Скумин. – Новочеркаск: ТЕРОС, 1995. – 132 с.
6. Татарникова Л. Г. Педагогическая валеология : Генезис. Тенденции развития. – 2-е изд., перераб. и доп. / Л. Г. Татарникова. – СПб.: Изд-во "Петроградский и К°", 1997. – 416 с.

Анотація

У статті розглядаються критерії, показники й рівні культури здоров'я студентів в умовах комп'ютеризації навчання. Розкривається зміст поданих критеріїв, показників й рівней формування культури здоров'я студентів в умовах комп'ютеризації навчання.

Аннотация

В статье рассматриваются критерии, показатели и уровни культури здоровья студентов в условиях компьютеризации обучения. Раскрывается содержание критериев, показателей и уровней формирования культури здоровья студентов в условиях компьютеризации обучения.

Summary

In the article is examined criteria, indexes and levels of cultures health of students in the conditions of the computerizations teaching. Maintenance of criteria opens up, indexes and levels of forming of cultures health of students in the conditions of the computerizations teaching.

Подано до редакції 23.11.2009 р.

 2009

Задорожна-Княгницька Л.В.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА:

ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Одним з вирішальних факторів соціально-економічного й культурного розвитку України, виходу з кризи в економічній та соціально-культурній сферах, яку вона переживає зараз, є творчий потенціал держави, що реалізується в галузі політики, економіки, науки й техніки, управління, мистецтва й культури. Особливої значущості в даному контексті набуває творчість у сфері "духовного виробництва", передусім у педагогічній діяльності.

В сучасному суспільстві існує суттєва потреба в педагогах нового покоління, які б відзначалися широкою освіченістю, високою загальною культурою, багатим духовним світом, справжньою інтелігентністю, глибоким знанням своєї спеціальності, методичною майстерністю, креативністю, що дозволить їм успішно виконувати свої професійні функції в умовах постійних суспільних змін. З огляду на це, одним з вагомих завдань вищого навчального закладу є не лише здійснення фахової підготовки майбутнього педагога, а й забезпечення розвитку його творчих здібностей, формування стійкого прагнення до пошуку нових технологій навчання й виховання.

Зміст підготовки педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах передбачає озброєння майбутніх фахівців знаннями з соціально-гуманітарних, природничо-наукових, професійно-орієнтованих дисциплін, дає можливість для простору індивідуального вибору спецкурсів та спецсемінарів на основі особистих уподобань (варіативна частина). Разом із тим, програма підготовки вчителя-майстра поряд із компонентами академічного

змісту предметів, що вивчаються, та розвитком позитивних якостей студентів, передбачає озброєння випускників необхідними прийомами й методами виховання та навчання; вироблення вмінь та навичок їх використання у навчально-виховному процесі. До таких слід віднести: здатність до застосування нестандартних прийомів діяльності, здатність передбачати, емоційно переживати й оптимально вирішувати, завдяки творчій уяві, проблемні ситуації, що виникають у професійній діяльності, проектувати розвиток особистості; співпрацювати в загальній з учнями, колегами творчій діяльності; вміння адекватно оцінювати, засвоювати і використовувати досвід інших; вміння переконувати і навіювати, приваблювати до себе, надихати; педагогічний артистизм; розвинене почуття гумору, культура педагогічного мовлення тощо.

Усі ці вміння та навички достатньою мірою формуються в студентів педагогічних вищих навчальних закладів завдяки вивченню психолого-педагогічних дисциплін, методик викладання відповідних предметів, організації та здійснення численних педагогічних практик, виконанню курсових робіт з психолого-педагогічних дисциплін та фахових методик. Однак підготовка сучасних учителів здійснюється не тільки педагогічними вищими навчальними закладами. Йдеться, про особливості розвитку педагогічної креативності у студентів гуманітарних спеціальностей (філологія, історія тощо). На жаль, їх психолого-педагогічна підготовка не передбачає цілеспрямованого формування творчої особистості педагога-майстра, тому молоді люди, які мають намір пов`язати своє життя з учительською діяльністю, мають обмежені можливості для розвитку педагогічної креативності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми… У вітчизняній науковій літературі проблема творчості розглядається в різних аспектах, найбільш значущими з яких є філософський (Г.Гиринов, В.Жадько, В.Цапок, А.Печчеі та ін.), педагогічний (В.Кан-Калик, М.Нікандров, Я.Пономарьов, Н.Посталюк та ін.) і психологічний (В.Андрієвська, Г.Балл, О.Киричук, Л.Король, О.Лук та ін.). Окремий напрямок вивчення проблеми творчості становить дослідження специфіки педагогічної творчості та особливостей підготовки до неї студентів педагогічних вищих навчальних закладів (В.Андрєєв, Ю.Бабанський, Н.Барбіна, Д.Богоявленська, Н.Бружукова, В.Загвязинський, Н.Кичук, Р.Роман, В.Семиченко, С.Сисоєва, Р.Скульський, Н.Тарасевич та ін.).

Значне місце в дослідженнях зазначених науковців посідають питання методологічних засад педагогічної творчості, формування й розвитку творчої особистості майбутнього педагога, оволодіння нею технологією творчого розвитку учнів та власного розвитку.

Вагомим у зазначеній площині є питання взаємозв'язку педагогічної майстерності й педагогічної творчості майбутніх педагогів, що розглядається у працях Ю.Азарова, І.Зязюна, Л.Лузіної, М.Львова, С.Соловейчика та ін.).

Однак проблема формування педагогічної творчості майбутніх учителів у вищих навчальних закладах є багатоаспектною та потребує подальшого пошуку шляхів удосконалення процесу розвитку творчих здібностей студентів, формування їх професійних вмінь та навичок.

Формулювання цілей статті... Метою даної публікації є з`ясування і розширення можливостей педагогізації навчального процесу як вагомого чинника формування й удосконалення творчої спрямованості майбутніх учителів-словесників.

Завданням ми вбачаємо у з`ясуванні технологічних та розвивальних можливостей педагогізації навчального процесу в гуманітарному вищому навчальному закладі; обґрунтуванні значення педагогізації навчального процесу як вагомого чинника розвитку творчих здібностей майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу дослідження... У змісті підготовки вчителя до педагогічної творчості вчені виділяють теоретичний, практичний та емпіричний компоненти. Теоретичний компонент передбачає засвоєння системи наукових знань і понять про педагогічну творчість, закономірності творчої діяльності, оволодіння теоретико-методологічними основами організації навчально-виховного процесу, спрямованого на формування творчої особистості учня. Практичний аспект пов'язаний з оволодінням уміннями організації навчально-виховного процесу з урахуванням рівня розвитку творчих можливостей учнів, самооцінкою власного рівня творчої педагогічної діяльності. Емпіричний компонент відображає організований пізнавальний процес отримання знань тих закономірностей, зв'язків і відношень, які виявляються через аналіз даних безпосередніх спостережень за творчою навчальною діяльністю учнів, та самоспостережень [4, с. 324-325].

Такий розгляд змісту підготовки вчителя до педагогічної творчості в умовах вищого навчального закладу обумовлює його основні завдання – формування професійної спрямованості, професійного самоусвідомлення, професійного мислення, діагностичної культури майбутнього педагога. Однак, вирішення зазначеного завдання базується на дотриманні методологічного принципу єдності свідомості та діяльності, сформульованому С.Л.Рубінштейном. Саме цей принцип плідно використовується при акмеологічному тлумаченні особистісно-діяльнісної природи педагогічної творчості. Дослідження вчених-акмеологів свідчать, що готовність випускників вищих навчальних закладів до педагогічної творчості слід вивчати в діяльнісних проявах, коли особистість

розвиває свої складні загальні та спеціальні можливості, нею засвоюються нові способи вирішення професійних завдань, розширюється система професійних умінь і навичок, змінюється система потреб і цінностей суб`єкта праці [1, с.307].

Формування й розвиток зазначених складових творчої особистості майбутнього педагога одночасно на операціональному рівні можливе лише за умови насиченості процесу професійної підготовки активною творчою діяльністю, під час якої перевіряються теоретичні знання, вдосконалюються вміння та навички майбутнього вчителя. Виключно важливу, в кінцевому рахунку визначальну роль у формуванні в практикантів – майбутніх учителів – професійних умінь та навичок, формування творчої спрямованості їх діяльності відіграє педагогічна практика. З одного боку, вона вчить студентів застосовувати набуті науково-теоретичні знання (зокрема з дидактики, теорії виховання та окремих методик) у безпосередній педагогічній діяльності й, у той же час, являючи собою обов'язкову умову свідомого та глибокого засвоєння студентами самої педагогічної науки, дає безмежний простір для прояву індивідуальності кожного студента, формування елементів власного педагогічного досвіду [2, с. 26-27].

У зв`язку з тим, що педагогічна практика на гуманітарних факультетах не охоплює всього спектру видів діяльності майбутнього вчителя, проблему розвитку творчих здібностей може бути вирішено в контексті здійснення професійно-педагогічної спрямованості навчального процесу в університеті, коли у межах аудиторного навчання створюються умови для моделювання реальної "шкільної" ситуації.

Сутність педагогізації навчального процесу у вищому навчальному закладі полягає в насиченості діяльності студента ситуаціями педагогічного спрямування: надання йому можливості виступити в якості лектора з певного питання навчальної теми, рецензування та оцінка письмових робіт та усних відповідей інших студентів та своїх власних відповідей, участь у дискусіях, рольових іграх, розв`язання ситуацій морального вибору, виконання індивідуальних творчих завдань та їх подальша мультимедійна презентація, виготовлення ілюстративного матеріалу до певної теми навчальної дисципліни тощо.

Така діяльність студентів сприяє формуванню наступних найважливіших для майбутньої процесійно-педагогічної діяльності вмінь та навичок:

- проектувати власну педагогічну діяльність;
- використовувати у професійній діяльності педагогічну імпровізацію за умови виникнення непередбачених ситуацій;
- визначати конкретні навчально-виховні завдання виходячи з загальної мети виховання та враховуючи особливості аудиторії, з якою доводиться працювати;
- організовувати різноманітні форми занять з предмету викладання;
- здійснювати керівництво колективною творчою діяльністю;
- створювати проблемні ситуації й спонукати аудиторію до пошуку шляхів її вирішення (засобами використання як стандартних, так і нестандартних прийомів);
- аналізувати результати діяльності;
- зрозуміло пояснювати навчальний матеріал;
- здійснювати керівництво навчально-пізнавальною діяльністю студентів (ставити та розв'язувати освітньо-виховні завдання, обґрунтовано вибирати та застосовувати методи навчання, використовувати різноманітні засоби навчання, встановлювати міжпредметні зв'язки тощо);
- спостерігати та оцінювати навчальний процес;
- використовувати досвід інших учителів.

Формуванню цих умінь сприяють, зокрема, організовані викладачами мікро-викладання на лекційних, семінарських та практичних заняттях у рамках кожної навчальної дисципліни. На початку їх вивчення визначається коло питань, що підлягають самостійному опрацюванню та наступному висвітленню на заняттях. Після вибору кожним студентом такого питання відбуваються індивідуальні консультації з викладачем, де з`ясовується зміст питання, що буде висвітлюватися студентом, "логічні вузли", на яких слід акцентувати увагу слухачів, основні методичні прийоми роботи з аудиторією (виходячи зі специфіки змісту питання та особливостей аудиторії), перевіряється конспект фрагменту заняття та надаються рекомендації щодо проведення мікро-викладання.

Таким чином, проведення фрагменту заняття (15-20 хв.) стає обов'язковим компонентом діяльності кожного студента і проводиться на кожному занятті з визначеної навчальної дисципліни. Оцінка за нього (сума балів) є додатковим бонусом та входить до загальної суми балів, отриманих студентом з навчальної дисципліни.

Діяльність кожного конкретного студента, який проводить фрагмент заняття, оцінюється самою групою за відповідними критеріями, вміщеними у таблиці 1. Кожний показник таблиці оцінюється студентами та викладачем за шкалою від 0 до 1. Якщо діяльність студента, що проводить мікро-викладання, задовольняє на 25%,

виставляється 0,25 балів; якщо рівень діяльності задовольняє на 50%, виставляється 0,5 балів; якщо рівень діяльності задовольняє більш, ніж на 50%, виставляється 0,75 балів; якщо рівень діяльності фактично задовольняє, то виставляється 1 бал. Отже, студент може отримати за кожним розділом критеріїв 5 балів. Максимальна кількість балів, яку він здобуває за проведення фрагменту заняття – 20.

Практика роботи зі студентами філологічного факультету Маріупольського державного гуманітарного університету засвідчує, що такі заняття позитивно позначаються на формуванні технологічного мислення майбутніх педагогів та сприяють формуванню найважливіших професійних вмінь та навичок ще до проходження студентами педагогічної практики

Таблиця 1

Аналіз та оцінка ефективності проведення студентом мікро викладання

№ п/п	Що оцінюється	Бали
1.	*Оцінка основних особистісних якостей студента-вчителя*	
1.1.	Знання предмету і загальна ерудиція студента-викладача в цілому.	
1.2.	Рівень педагогічної та методичної майстерності (уміння донести навчальний матеріал до рівня розуміння аудиторією, створити психологічний клімат, сприятливий для роботи, уміння зацікавити аудиторію, створити яскраву позитивну мотивацію діяльності, швидко реагувати на виникнення різних ситуацій в аудиторії).	
1.3.	Культура мови та мовлення, темп, дикція, інтенсивність, образність, емоційність, загальна грамотність.	
1.4.	Культура зовнішнього вигляду, доцільність одягу педагога, помірність, естетичність.	
1.5.	Доцільність використання жестів та міміки.	
1.6	Ступінь тактовності й демократичності взаємовідносин з аудиторією.	
2.	*Оцінка основних характеристик аудиторії протягом проведення фрагменту заняття*	
2.1.	Підготовка аудиторії до проведення фрагменту заняття, ступінь мобілізації аудиторії до співпраці.	
2.2.	Рівень врахування студентом-педагогом загальнонавчальних і спеціальних умінь і навичок аудиторії.	
2.3.	Наявність й ефективність колективних (групових) форм роботи.	
2.4.	Ступінь дисциплінованості й організованості.	
2.5.	Наявність зворотного зв’язку.	
3.	*Оцінка змісту діяльності студента-викладача та аудиторії*	
3.1.	Науковість та доступність матеріалу, що повідомляється, доцільність обраних методів навчання.	
3.2.	Актуальність і зв'язок з життям (теорії з практикою).	
3.3.	Ступінь новизни й привабливості навчального матеріалу (одержуваної аудиторією інформації).	
3.4.	Оптимальність об'єму запропонованого для засвоєння матеріалу.	
3.5.	Доцільність засобів та методів перевірки ступеня засвоєння знань.	
4.	*Оцінка ефективності діяльності студента-викладача та аудиторії*	
4.1.	Раціональність й ефективність використання часу, відведеного на мікровикладання, оптимальність темпу роботи, чергування та зміна видів діяльності.	
4.2.	Ступінь доцільності й ефективності використання наочності й ТЗН на занятті.	
4.3.	Оцінка педагогічної імпровізації та винахідливості студента-викладача.	
4.4.	Ступінь пізнавальної активності, творчості, самостійності, наявність зацікавленості й бажання працювати.	
4.5.	Внесення елементів власної методики, доцільне використання надбань інших педагогів.	

.

Висновки... Таким чином, дослідження довело, що використання зазначених вище можливостей психолого-педагогічних та фахових дисциплін суттєво впливає на формування творчої спрямованості майбутнього вчителя. Разом з тим, перелік вмінь, формування яких відбувається під час мікро-викладання або

презентації, не охоплює всього обсягу творчих умінь, які цілеспрямовано можуть формуватися в студентів у процесі вивчення дисциплін спеціального циклу. Їх перелік може розширюватися, оскільки процес формування особистості майбутнього вчителя має за своєю суттю всеосяжний характер, він вбирає в себе усі напрями та аспекти діяльності вищого навчального закладу. Головне тут полягає в тому, щоб провідні викладачі фахових дисциплін, озброюючи своїх вихованців глибокими теоретичними знаннями, міцними навичками та вміннями, необхідними для успішної педагогічної роботи, виховували палку любов до учительської професії, захопленість, одержимість, готовність до подолання будь-яких труднощів, безмежне прагнення творити, шукати, осмислювати та впроваджувати у практику передові ідеї та кращий досвід. Досягти такого результату можна лише цілеспрямованою працею вищих навчальних закладів, постійною орієнтацією на підготовку не просто вчителя, а вчителя-майстра, наставника, художника своєї справи.

Література

1. Деркач А.А. Акмеология: личностное и профессиональное развитие человека / А.А.Деркач: Кн.1-5. – Кн..1 Методолого-прикладные основы акмеологических исследований. – М.: Изд-во РАГС, 1999. – 392 с.
2. Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: Наук.-метод. посіб. / І.А.Зязюн – К.: МАУП, 2000. – 312 с.
3. Педагогічна професія і особистість учителя: Методичні рекомендації / Укладач Н.В.Гузій. – К.: НПУ, 2000. – 18с.
4. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник /С.О.Сисоєва. –К.: Міленіум, 2006. – 346 с.

Анотація

У статті розглядається питання підготовки майбутніх учителів - студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів до педагогічної творчості. Розкривається сутність та значення педагогізації навчального процесу як вагомого чинника формування творчої особистості майбутнього вчителя.

Аннотация

В статье рассматривается вопрос подготовки будущих учителей – студентов гуманитарных факультетов высших учебных заведений к педагогическому творчеству. Раскрывается сущность и значение педагогизации учебного процесса как весомого фактора формирования творческой личности будущего учителя.

Summary

The article discusses the preparation of future teachers - students of humanitarian faculties of higher education to teacher creativity. The essence and significance pedagogizaition of educational process as a significant factor in the formulation of the creative personality of the future teachers.

Подано до редакції 13.12.2009 р.

 2009

Зозуляк Р.В.

ДІЯЛЬНІСТЬ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ З АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Постановка проблеми у загальному вигляді... У сучасному суспільстві, де до людини висуваються підвищені вимоги через зростання темпу життя, дії наслідків екологічних і соціально-економічних катастроф, надмірного інформаційного та психоемоційного навантаження, негативного впливу явищ дефіциту часу, поширення "нездорового способу життя", вагомого значення набуває проблема гармонійного розвитку і соціалізації особистості. Тому, у соціально-педагогічній науці вивчення особливостей соціалізації молоді, зокрема студентської, створення умов для її фахової самореалізації є одними із приоритетних наукових напрямів. О.Безпалько окреслює процес соціалізації як двобічний, що з одного боку направлений на засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в систему соціальних зв'язків, адаптації до соціального середовища, з іншого – активне відтворення індивідом системи соціальних зв'язків у соціальному середовищі за рахунок діяльності [2, с. 40].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми… Аналіз наукової літератури доводить те, що достатньо розроблені питання процесу соціалізації у наукових